

УПРАВЛІННЯ ВИРОБНИЧИМИ ЗАПАСАМИ ПІДПРИЄМСТВА В УМОВАХ ВОЄННОГО СТАНУ

Вінницький національний технічний університет

Анотація

В тезах розглядаються ключові аспекти управління запасами на підприємстві під час воєнного стану та запропоновано стратегії, що можуть допомогти підприємствам в ефективному використанні та зберіганні ресурсів в умовах воєнного стану. В роботі наведено теоретичні положення щодо покращення ефективності управління виробничими запасами на підприємстві.

Ключові слова: управління виробничими запасами, воєнний стан, стратегія, ресурси, стратегії.

Abstract

Theses consider the key aspects of inventory management at the enterprise during martial law and suggest strategies that can help enterprises in the effective use and storage of resources during martial law. The paper presents theoretical provisions on improving the efficiency of production inventory management at the enterprise.

Keywords: management of production stocks, martial law, strategy, resources, strategies.

Виклад основного матеріалу дослідження

В ринковій економіці важливим аспектом є оперативне управління та контроль над матеріальними запасами підприємства та їх ресурсами. Управління виробничим запасами на підприємстві є основним аспектом для довгострокової ефективної роботи підприємства, що забезпечує його розвиток. Це вимагає ідентифікації та управління набором процесів, таких як основні, допоміжні та управлінські процеси, а також потребує налагодження автоматизованих систем управління запасами на підприємстві, їх облік, рух ресурсів – надходження, витрати та залишки [1].

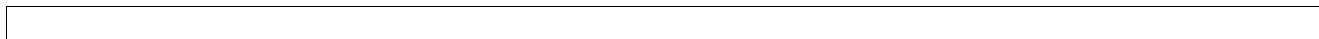
На фоні суттєвих змін у сучасних умовах бізнесу, які спричиненні початком збройної агресії та нападом росії на Україну, і початком війни росії проти України 24 лютого 2022 року, проблеми управління запасами на підприємствах набули особливої актуальності. Для того щоб залишатися на ринку навіть в такій кризовій ситуації потрібно аналізувати проблеми та формулювати нові принципи для безперебійного функціонування підприємства та шукати ті стратегії управління запасами, які будуть задовольняти потреби населення.

Основною метою управління виробничими запасами є забезпечення безперебійного процесу виробництва та реалізації продукції, а також дотримання потрібного підприємству рівня запасу матеріальних цінностей. Управління виробничими запасами представляє собою частину загальної стратегії управління оборотними активами підприємства, що полягає в виборі структури та завантаженості запасами товарно-матеріальних цінностей, а також мінімізації витрат на їх обслуговування та контроль [2].

Тому відповідно до П(С)БО 9 термін «Запаси» має таке визначення: «запаси – активи, які:

- утримуються для подальшого продажу за умов звичайної господарської діяльності;
- перебувають у процесі виробництва з метою подальшого продажу продукту виробництва;
- утримуються для споживання під час виробництва продукції, виконання робіт та надання послуг, а також управління підприємством» [3].

Оборотні кошти, вкладені в виробничі запаси (рис. 1), охоплюють всі витрати на придбання матеріалів та інших ресурсів. Проте потрібно розуміти, що ці вкладення не обмежуються лише оплатою рахунків постачальників, тобто це вкладення у матеріальні цінності власного виробництва в процесі їх виробництва [4].

Вкладені оборотні кошти у виробничі запаси:	
Сировина основних матеріалів	Комплектуючі виробів
Покупні напівфабрикати	Допоміжні матеріали
Паливо	Господарчий інвентар
Інструменти	Малоцінні та швидкозношувані предмети

Рисунок 1 – Вкладені оборотні кошти у виробничих запасах

Управління виробничими запасами на підприємстві включає в себе різні важливі аспекти. Такі як:

- визначення операційних цілей управління запасами;
- планування потреби в запасах;
- організацію роботи складських працівників;
- розстановку і налагодження взаємодії працівників;
- налагодження зв'язків із постачальниками та споживачами;
- контроль над виконанням замовлень;

Основною метою є просування запасів по логістичному ланцюгу для задоволення потреб виробництва і споживачів за оптимальних логістичних витрат [5].

Управління запасами має ґрунтуватися на принципах процесного підходу. Процес-орієнтоване управління спрямоване на задоволення потреб клієнтів, включаючи управління запасами як важливий аспект цього підходу. Опис процесу обліку запасів є важливим етапом в системі процес-орієнтованого управління виробничими запасами. Для ефективного обліку запасів необхідна система управління, яка включає власника процесу, в даному випадку бухгалтера з обліку запасів, відповідального за виконання процесу.

Вимоги до процесу обліку запасів визначаються найвищим керівним органом підприємства, головним бухгалтером та державними органами, які формують регулятивну базу та вимоги до звітності [1].

Отже, аналізуючи викладене вище перейдемо до формування стратегії управління виробничими запасами на підприємстві в умовах воєнного часу. Управління запасами в умовах воєнного часу вимагає особливого підходу, оскільки військовий конфлікт призвів до серйозних змін як загалом у середовищі існування, так і в бізнес-середовищі, підприємства зіткнулися з новими викликами.

Перш за все, підприємство повинно провести оцінку ризиків, які пов'язані з воєнними діями, та визначити можливі наслідки для поставок, логістики та доступу до ресурсів. Наприклад, підприємства, які раніше функціонували на території, що зараз є територією, де ведуться військові дії, повинні переміститися на безпечну територію, якщо на це є фізична можливість. Тому що, логістика на територіях військових дій не може бути надійною та безперервною.

В умовах воєнного часу потрібно приділити особливу увагу запасам та резервам. Підприємство має розглянути можливість розширення запасів сировини, обладнання та інших ресурсів для забезпечення виробництва та постачань в непередбачуваних умовах. Наприклад, перший час спочатку воєнного стану на прилавках магазинів майже не було продукції, а також через форс-мажорні обставини багато виробничих підприємств залишалися без сировини, яку через логістичні проблеми було неможливо доставляти, і тому вони працювали на залишках та резервах.

Налагоджувати співпрацю з декількома постачальниками, щоб уникнути проблем з поставками в разі зупинки поставок від одного постачальника через військовий конфлікт. Удосконалювати логістику та гнучкість в поставках, розробляти альтернативні маршрути доставки та різні види транспорту, наприклад, такий вид як перевезення залізничними маршрутами.

Також важливим є отримання всіх необхідних дозволів та врахування регуляторних обмежень, пов'язаних з воєнними обставинами і їх дотримання. В зв'язку з цим, як варіант можна розглянути можливість укладання контрактів або співпрацю з військовими установами для забезпечення стабільних замовлень та підтримки виробництва в умовах воєнного стану.

Потрібно не забувати про реалії сьогодення та постійно моніторити ситуацію на передовій та збирати інформацію про можливі ризики і загрози, під які потрібно буде в разі зміни ситуації адаптовувати свою стратегію управління запасами.

Висновки

Отже, управління запасами на підприємстві в умовах воєнного стану є надзвичайно складною задачею, що потребує специфічного підходу та стратегічного мислення. Під час воєнного конфлікту, доступ до ресурсам може бути обмеженим, або навіть перерваним, що робить ефективне управління запасами вирішально важливим для забезпечення функціонування підприємства.

Управління запасами підприємства в умовах воєнного часу є важливою стратегічною задачею, яка вимагає ретельної підготовки та гнучкості. Забезпечення сталого виробництва та надійних поставок у таких умовах передбачає створення додаткових запасів сировини, обладнання та інших ресурсів. Підприємства повинні також активно працювати над гнучкістю в логістиці, впроваджувати альтернативні поставки та співпрацювати з різними постачальниками для зменшення ризиків.

Ключовою частиною стратегії управління запасами в умовах воєнного конфлікту є постійний моніторинг та аналіз ситуації, оскільки обставини можуть змінюватися дуже швидко. Підприємства повинні бути готові до непередбачуваних обставин і мати плани надзвичайних ситуацій для ефективної реакції на можливі загрози. Важливо також надавати пріоритет захисту інформації та забезпечувати високий рівень безпеки даних щодо запасів та поставок у цілому.

Наостанок, співпраця та комунікація зі стейкхолдерами, включаючи власників, постачальників та клієнтів, мають вирішальне значення в управлінні запасами під час воєнного стану. Спільні зусилля та взаєморозуміння можуть допомогти підтримувати життєздатність підприємства та забезпечити безперебійну поставку товарів і послуг навіть в найскладніших умовах. Управління запасами в умовах воєнного стану вимагає високої гнучкості, стратегічного планування та активної співпраці для забезпечення стійкості та успішності підприємства в найскладніших обставинах.

СПИСОК ВИКОРИСТАНОЇ ЛІТЕРАТУРИ

1. Kulyk V., Karpenko Y. Process-Oriented Management of Production Inventories: Accounting and Analytical Aspects. Проблеми сучасних трансформацій. Серія: економіка та управління. 2023. № 9.
2. Покліцька С. Управління виробничими запасами підприємства. Вісник (Київського інституту бізнесу та технологій). 2018. Т. 1, № 2. С. 130.
3. Положення (стандарт) бухгалтерського обліку 9 «Запаси», затверджене Наказом Міністерства України від 20 жовтня 1999 р. № 246 (зі змінами та доповненнями) станом на 1 січня 2015 р. URL: <http://zakon3.rada.gov.ua/laws/show/z0751-99/conv>
4. Різник В. Теоретичні аспекти управління виробничими запасами підприємства. Економічний вісник університету. 2015. Т. 1, № 24. С. 50.
5. Kryveshko O., Shparyk Y., Melnyk N. FEATURES OF INVENTORY MANAGEMENT IN CRISIS. Efektyvna ekonomika. 2022. № 5.

Ратушняк Ольга Георгіївна – к.т.н., доцент кафедри економіка підприємства та виробничого менеджменту Вінницького національного технічного університету, м. Вінниця, e-mail: ogratushnyak@gmail.com.

Яцун Аліна Сергіївна – студентка групи МВКД-20Б, факультет менеджменту та інформаційної безпеки, Вінницький національний технічний університет, Вінниця, e-mail: yatsun2003tu@gmail.com.

Olga Georgievna Ratushnyak - Ph.D., Associate Professor of the Department of Enterprise Economics and Production Management of the Vinnytsia National Technical University, Vinnytsia, e-mail: ogratushnyak@gmail.com.

Yatsun Alina S. — student of the MVKD-20B group, Faculty of Management and Information Security, Vinnytsia National Technical University, Vinnytsia, e-mail: yatsun2003tu@gmail.com.